

Cena sociálního státu

LN, 16. března 2010, Pavel Kohout

KOMENTÁŘ

Toužíte po dánském blahobytu? Pak tedy plaťte jak Dánové. Nic totiž není zadarmo

Sociální demokracie opět sáhla po skandinávském modelu. V rámci předvolební kampaně argumentuje statistikami, podle nichž stojí český sociální stát 20 procent hrubého domácího produktu, zatímco v Německu přes čtvrtinu a ve Skandinávii skoro třetinu HDP.

Dobrá. Je hezké žít bez obav z bídy a hladu. Ale jak je skandinávský systém financován? Bez zvýšení DPH by to nešlo. Podívejme se do Dánska. Toužíte po dánském blahobytu? Pokud bychom chtěli zavést dánský sociální systém, museli bychom nejprve zvýšit daň z přidané hodnoty na 25 procent pro prakticky všechny položky, včetně základních potravin. Výjimky by tvořily pouze platby za lékařskou péči, školné, osobní hromadná doprava, kultura, finanční transakce a několik dalších nevýznamných položek. DPH tvoří hlavní pilíř příjmů dánského rozpočtu. Jelikož tuto daň platí všichni, na fungování sociálního státu se tak demokraticky podílí všechny příjmové skupiny.

Představte si tedy, že za nákup potravin v hodnotě 1000 Kč zaplatíte 1136 korun. Tak získáte velmi částečnou představu o ceně sociálního státu. To ovšem nesmíte kupovat pivo, protože jeho cena v Dánsku je zhruba šestinásobná ve srovnání s nynějším stavem v České republice. Sociální stát si žádá vysoké spotřební daně. (Pivo je možná extrém, ale ceny v Dánsku jsou i tak zhruba dvojnásobné oproti České republice.)

Daňová zátěž dánských pracujících činí v průměru 41,2 procenta celkových mzdových nákladů; čeští pracující jsou zdaněni o něco více (43,4 procenta podle údajů OECD za rok 2008). Je pravda, že vysoké příjmové skupiny zaplatí v Dánsku až 63 procent mzdových nákladů na daních, ale v českých podmínkách je to jen o pár procent méně. Dánské firmy platí 25procentní daň z příjmů.

Průměrný disponibilní příjem domácnosti přesahuje ekvivalent 72 tisíc Kč. Typický Dán je tedy proti typickému Čechovi bohatý. To samozřejmě platí, pokud má práci. Míra oficiální nezaměstnanosti je v Dánsku poměrně nízká, protože jako pracující se počítají všichni, kdo jsou na rekvalifikačních programech. Život v takovémto programu není jednoduchý, člověk musí dodržovat přísný režim, aby dostal sociální podporu.

Jeden dokument vysílaný před časem Českou televizí ukazoval účastníka rekvalifikačního programu před jeho domkem: „Tento plot jsem barvil ještě před nástupem do programu. Teď už by mi to nedovolili. Účastníci programu nesmějí vykonávat žádnou činnost, která by se dala považovat za ekonomickou aktivitu. Dnes bych si na plot musel najmout malíře.“

Skutečná dánská nezaměstnanost je proto možná dvojnásobná oproti oficiálnímu číslu 4,2 procenta. Proslavený systém „flexicurity“ (flexibilita + bezpečí) je jen dánskou verzí Potěmkinových vesnic. Ve skutečnosti se Dánsko potýká s nezaměstnaností jako každý jiný západoevropský sociální stát.

Tím náklady sociálního systému ještě zdaleka nekončí. Noční můrou pro dánského daňového poplatníka je automobil. Jeho vlastnictví bývalo kdysi vysoce zdaněno z důvodu udržení obchodní bilance. Mezitím se důraz přesunul na zisk pro státní rozpočet. Kromě DPH a spotřební daně zaplatí dánský motorista silniční daň ve výši téměř 580 Kč měsíčně (příklad pro benzinové auto o spotřebě šesti litrů na 100 km). Sazba je prudce progresivní, kromě toho povinné pojištění vyjde rovněž řádově na více než 1000 Kč měsíčně.

A ještě maličkost: po nákupu automobilu jste v Dánsku povinni zaplatit „registrační daň“. Sazba? Pakatel, pouhých 105 procent hodnoty vozidla (do ceny v přepočtu 263 tisíc Kč), případně 180 procent u vozidel dražších... Výjimku mají pouze elektromobily do roku 2012.

Vlastníte-li v Dánsku nemovitost, platíte daň v hodnotě jednoho procenta ročně z její odhadní hodnoty. Představte si, že máte byt či domek o hodnotě 2,4 milionu. Každý měsíc za něj zaplatíte daň ve výši 2000 korun, a to i když máte hypotéku (nelze ji odečíst od daně). Daň samozřejmě platíte, i když bydlíte v nájemním bytě – majitel bytu ji přece nebude platit za vás, ne?

Silná kombinace V současné době (odhad za rok 2009) vybírá Dánsko na daních částku odpovídající zhruba 47 procentům HDP. To je asi o deset procentních bodů více, než kolik vybírá český stát. Kdybychom se dostali na dánskou úroveň, znamenalo by to dodatečný příjem ve výši přes 360 miliard korun ročně (podle HDP z roku 2009).

Představte si, co by se za 360 miliard dodatečně vytažených z peněženek občanů dalo pořídit. Kolik krásných a hodnotných státních zakázek, kolik provizí, poplatků a úplatků! Jak krásně by se voliči lákali na nové sociální dávky. Kolik úředníků a politiků by mohlo až do smrti sociálně zabezpečit sebe a své rodiny. Jak úžasně silná by musela být kombinace české politické poctivosti a dánských daní!

Představte si, že za nákup potravin v hodnotě 1000 Kč zaplatíte 1136 korun. Tak získáte velmi částečnou představu o ceně sociálního státu.

O autorovi PAVEL KOHOUT, ředitel pro strategii, Partners e-mail:
pavel.kohout@gmail.com